

Europautvalget

INFORMASJONSPAKKE FRA FAGGRUPPE PÅ EØS/EU

10. JUNI 2024

Det vises til innkalling til møte i Europautvalget, sendt 3. juni. Møtet finner sted 10. juni. Fra regjeringen stiller utenriksminister Espen Barth Eide og klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen. Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon (utredningsseksjonen, stortingsbiblioteket og internasjonal avdeling) har utarbeidet nedenfor bakgrunnsinformasjon knyttet til saker på dagsorden.

Klima- og miljøministeren vil redegjøre for:

- Klar for 55-pakken med vekt på klimaavtalen med EU
- Aktuelt regelverk for sirkulær økonomi

Utenriksministeren vil redegjøre for:

- EØS-rådet i Brussel 28. mai
- Status for avtalene med EU om EØS-finansieringsordninger og markedsadgang for sjømat
- Partnerskapsavtalen med EU om forsvars- og sikkerhetspolitikk
- Status for prosessen med å knytte Norge til EUs helseberedskapssamarbeid
- Planleggingen i forbindelse med Norges deltakelse i EUs programmer i neste programperiode
- Avtalen om e-handel innenfor rammen av WTO

Rettsakter:

- Aktuelle rettsakter for møtet i EØS-komiteen 12. juni

Klima- og miljøministeren vil redegjøre for:

Klar for 55-pakken med vekt på klimaavtalen med EU

EUs klimarammeverk består av tre pilarer, ifølge [Regjeringen](#):

- «1. Det europeiske kvotesystemet (EU ETS) som blant annet regulerer utslipp fra industri, kraftproduksjon, petroleumsvirksomhet og luftfart.
2. Innsatsfordelingsforordningen som fastsetter nasjonale utslippsmål for perioden 2021-2030 for sektorer som transport, jordbruk, avfall og bygg, samt deler av industri og petroleumssektoren.
3. Regelverk om bokføring av utslipp og opptak i skog og andre landarealer.»

Norge og Island [inngikk i oktober 2019 en klimaavtale med EU](#) om å redusere utslippene av drivhusgasser med minst 40 prosent fra nivået i 1990:

«I praksis går samarbeidet ut på at Island og Norge deltar i alle de tre pilarene i EUs klimaregelverk (regelverket for kvotepliktige utslipp: det europeiske kvotesystemet, regelverket for ikke-kvotepliktige utslipp: innsatsfordelingsforordningen og regelverket for bokføring av skog- og arealbruk: LULUCF-forordningen).»

Regjeringen Solberg meldte i februar 2020 inn et forsterket juridisk forpliktende mål under Parisavtalen om å redusere utslippene av drivhusgasser med minst 50 prosent og opp mot 55 prosent innen 2030 fra nivået i 1990. I desember 2020 vedtok Det europeiske råd et skjerpet klimamål om å kutte nettutslippene av drivhusgasser innen 2030 med 55 prosent fra nivået i 1990. Målet ble samtidig meldt inn som EUs forsterkede klimamål under Parisavtalen. Europaparlamentet og Rådet ble i april 2021 enige om EUs klimalov, og loven ble endelige formelt vedtatt av Rådet i juni 2021. I juli 2021 fulgte EU opp med konkrete lovforslag i en omfattende [Klar for 55-pakke](#) som skulle bidra til at EU oppfyller de nye 2030-målene. Pakken er nå [vedtatt av EU](#).

I april 2021 la [regjeringen Solberg til grunn](#) at EU ville revidere sitt klimaregelverk i tråd med det skjerpede klimamålet under Parisavtalen (som skjedde gjennom Klar for 55-pakken), og at Norge ved å etterleve EUs kommende forsterkede regelverk ville innfri Norges juridisk bindende klimamål for 2030 under Parisavtalen. I november 2022 [meldte regjeringen Gahr Støre](#) inn et ytterligere forsterket mål om utslippskutt innen 2030 på minst 55 prosent under Parisavtalen.

[Regjeringen fastslo i januar 2024](#): «at Norge vil ta del i alle tre pilarene av EUs klimaregelverk for perioden 2021-2030», og at Norge ønsker å samarbeide med EU om å nå det forsterkede klimamålet under Parisavtalen.

Stortinget fattet i juni 2023 [vedtak 760](#) om å be regjeringen legge fram en oppdatert klimaplan i løpet av 2024 som viser hvordan klimamålene for 2030 skal nås. Under behandlingen av endringer i klimaloven [vedtok Stortinget](#) i november 2023 å be regjeringen legge fram en ny stortingsmelding i løpet av våren 2024 om hvordan Norge kan nå klimamålet for 2030. I september 2023 redegjorde regjeringen i [Meld. St. 4 \(2023-2024\)](#) om at den vil legge fram *Klimameldingen 2035* i løpet av høsten 2024. I [Prop. 105 S \(2023-2024\)](#) om jordbruksoppgjøret 2024 skriver regjeringen at den nye klimameldingen skal legges fram våren 2025.

ESA viste i sin [klimarapport fra 2023](#) til at Norge ikke vil nå sine eksisterende klimamål innenfor ESR og LULUCF: «Norway expects a significant gap towards its current targets. On this basis

Norway is strongly encouraged to consider additional measures to reduce their emissions under the Effort Sharing and LULUCF Regulations, considering the gap towards the current targets.»

Kvotehandelsdirektivet

Rådet og Europaparlamentet ble enige om reform av EUs kvotehandelsystem (ETS) i desember 2022, som del av Klar for 55-pakken. Endringene i kvotehandelsystemet er beskrevet i [informasjonspakken til Europautvalget i februar 2023](#). [Rådet vedtok](#) formelt det reviderte kvotehandelsdirektivet i april 2023.

Etter [Innst. 84 S \(2023-2024\)](#) fra en samlet energi- og miljøkomite, ga et [enstemmig Storting](#) sitt samtykke til gjennomføringen av endringene i EUs kvotehandelsystem i norsk rett.

Innsatsfordelingsforordningen (ESR)

Europaparlamentet og Rådet ble enige om revidert innsatsfordelingsforordning (ESR) i november 2022, som del av Klar for 55-pakken. [Rådet vedtok forordningen](#) formelt i mars 2023. Utslippene fra veitransport, jordbruk, bygninger, småindustri og avfall skal [reduseres med 40 prosent](#) innen 2030 fra nivået i 2005, mot tidligere vedtatt reduksjon på 29 prosent. Sektorene som inngår i ESR står for om lag 60 prosent av utslippene av drivhusgasser i EU.

Medlemslandene har fått nye nasjonale mål om å kutte utslippene med fra 10 (Romania) til 50 prosent (Tyskland, Danmark, Finland, Sverige og Luxembourg). Samtidig skal landene få økt fleksibilitet i hvordan målene nås. I EØS-notat fra juni 2023 fastslår regjeringen: «*Ved en videreføring av dagens klimasamarbeid med EU vil Norge måtte delta i den forsterkede versjonen av innsatsfordelingen, dvs. innlemme rettsakten i EØS-avtalens protokoll 31 gjennom en EØS-komitébeslutning som gir EU-regelverket anvendelse på Norge.*»

[Europakommisjonen](#) legger til grunn at forpliktelsene til Norge og Island må endres i tråd med den reviderte forordningen. Regjeringen legger til grunn at Norge trolig vil få et mål å kutte utslippene i sektorene som inngår i ESR med 50 prosent innen 2030.

Ifølge Cicero vil de [norske utslippsbudsjettene](#) i den reviderte forordningen for 2021-2022 være uendret, mens det må beregnes nye budsjetter for 2023-2030. Med forbehold om usikre framskrivninger, størrelse på utslippsbudsjett og effekten av virkemidlene i regjeringens klimastatus og -plan, anslår Cicero at det norske ESR-utslippsbudsjettet vil bli redusert med 6 millioner tonn CO₂-ekvivalenter for perioden 2021-2030. Fra anslagsvis 210 millioner tonn med gammel forordning til 204 millioner tonn med revidert forordning.

Skog-, arealbruksforordningen (LULUCF)

Europaparlamentet og Rådet ble enige om revidert LULUCF-forordning i november 2022, som del av Klar for 55-pakken. [Rådet vedtok forordningen](#) formelt i mars 2023. Den reviderte forordningen skjerpet målet om et årlig nettoopptak i 2030 fra -225 millioner tonn til -310 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Medlemslandene har fått bindende mål om høyere nettoopptak, men forpliktelsene fram til og med 2025 er om lag som før revisjonen med et mål om netto nullutslipp fra LULUCF-sektoren (balanse mellom utslipp og opptak). Fra 2026 skal derimot medlemslandene bidra med gjennomsnittsoptaket i EU i 2016-2018 og en beregnet andel av det skjerpede EU-målet om nettoopptak på 310 millioner tonn.

[Klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen](#) la i svar på skriftlig spørsmål fra Terje Halleland (FrP) i november 2023 til grunn at Norge vil ha et betydelig nettoutslipp fra LULUCF-sektoren i perioden 2021-2025. Derimot kan Norge få et nettoopptak i perioden 2026-2030,

avhengig av beregningsmetoder og mål. Bjelland Eriksen fastholdt i sitt svar at regjeringen ønsker å videreføre klimasamarbeidet med EU.

Dersom land ikke når sine netto nullforpliktelser for perioden 2021-2025 kan de fortsatt bruke utslippsenheter fra innsatsfordelingsforordningen for å oppnå balanse, i den reviderte forordningen. For perioden 2026-2029 skal derimot landenes eventuelle manglende nettoopptak multipliseres med 1,08 og legges til landes utslippstall for 2030. Hva som gjelder for 2030 er ikke avklart, ifølge [regjeringens EØS-notat](#) fra januar 2024. Regjeringen konkluderer i EØS-notatet at Norge vil måtte delta i revidert LULUCF-forordning, dersom klimasamarbeidet med EU skal videreføres.

Klima- og miljøministeren svarte på skriftlig spørsmål fra Ola Elvestuen (V) i mai 2024 at det ikke var [mulig å si noe nøyaktig om forventet fremdrift](#) om mulig innlemmelse av verken revidert LULUCF-forordning eller ESR-forordning i EØS-avtalens protokoll 31, selv om arbeidet er høyt prioritert:

«Før endringene eventuelt kan innlemmes i protokoll 31 må Island, Norge og Europakommisjonen bli enige om innholdet i en EØS-komitébeslutning som beskriver vilkårene for Islands og Norges deltakelse i regelverket. Det må blant annet fastsettes oppdaterte måltall (ambisjonsnivå) for Island og Norge. Eventuelle tilpasninger eller unntak som skal gjelde for Island og Norge må dessuten formelt avklares med EU.»

Finland stemte for å vedta forordningen i Rådet, mens Sverige, Ungarn og Portugal avsto. Polen stemte imot.

I [forbindelse med Rådets formelle godkjenning av forordningen](#), uttalte Finland at overholdelse av LULUCF-forordningen bør vurderes over en periode på minst fem år, og ikke for enkelt år, og at forordningen ikke bør omfatte en straffemekanisme (multiplikasjonsfaktoren på 1,08 for totalt utslipp i perioden 2026-2029) dersom det ambisiøse målet om -310 Mt CO₂-ekvivalenter i 2030 ikke oppnås. Finland uttrykte også skepsis til forordningens nye krav til overvåking og rapportering. Sverige erkjente at mange av deres standpunkter var blitt ivarettatt, men uttalte at verken forordningens korrigerende handlingsmekanisme (artikkel 13d) eller å knytte klimamålet til enkeltåret 2030 er hensiktsmessig i LULUCF-sektoren.

[Artikkel 13d i forordningen](#) fastslår at et medlemsland må levere en korrigerende handlingsplan innen tre måneder til Europakommisjonen dersom kommisjonen i sin årlige vurdering finner at medlemslandet ikke har tilfredsstillende progresjon mot 2030-målet. Det europeiske miljøbyrået (EEA) skal bistå Kommisjonen å vurdere eventuelle korrigerende handlingsplaner.

Aktuelt regelverk for sirkulær økonomi

«En av de sentrale leveransene under [Europas grønne giv](#) er [EUs handlingsplan for sirkulær økonomi fra 2020](#), som inneholder [35 tiltakspunkter](#) hvorav et flertall innebærer revidert eller nytt regelverk på fellesskapsnivå. EUs mål er å vedta de fleste av de overordnede regelverkene for sirkulær økonomi i 2024, og i årene framover vil Kommisjonen jobbe aktivt med å utvikle utfyllende regelverk, slik som under [økodesignforordningen](#) og [batteriforordningen](#)», skriver regjeringen i sin [handlingsplan for sirkulær økonomi 2024-2025](#), som ble lagt frem 14. mars i år.

EUs handlingsplan for sirkulær økonomi omfatter regelverk knyttet til bærekraftige produkter og til sirkulære verdikjeder. Regjeringen påpeker at det utover krav til produkters egenskaper også er en styrking av bærekraft i produksjonsfasen *«gjennom regelverksendringer som skal sikre bærekraftig produksjon av produktene på det europeiske markedet, inkludert ved krav til bærekraftig utvinning og prosessering av råvarer. Eksempler på dette er [revidert](#)*

[industriutslippsdirektiv](#), [forordning for kritiske råmaterialer \(CRMA\)](#) og forordning for netto-null industrien (NZIA), der tiltak innenfor industri også skal bidra til en sirkulær omstilling. Norske miljømyndigheter har generelt vært positive til og støttet opp om regelverkene som er foreslått og har spilt inn norske interesser der det har vært behov».

Regjeringen gir en samlet oversikt over relevante initiativ og regelverk fra EU i sin handlingsplan (Figur 3.1, s. 22):

Forslag som kan komme (ikke uttømmende)

- Direktiv om EE-avfall (KLD)
- Slamdirektivet (KLD)

Forslag som foreligger

- Direktiv om miljøpåstander og miljømerker (BFD)
- Direktiv om overvåking og beskyttelse av jord (KLD/LMD)
- Forordning om utilsiktede utslipp av plastpellets (KLD)
- Kjøretøyforordningen (KLD)
- Revidert rammedirektiv om avfall (KLD)

Regelverk det er enighet om eller som er formelt vedtatt

- Batteriforordningen (KLD)
- Byggevarerforordningen (KDD)
- Direktiv om felles ladestandard for elektroniske produkter (DFD)
- Direktiv om plastprodukter (KLD)
- Direktiv om retten til reparasjon (JD)
- Direktiv om styrket forbrukervern i det grønne skiftet (BFD)
- Emballasjeforordningen (KLD)
- Forordning for kritiske råmaterialer (NFD)
- Forordning for netto-null i industrien (NFD)
- Forordning om EU-sertifisering av karbonfjerning (KLD)
- Gjødelsvarerforordningen (LMD)
- Grensekryssforordningen (KLD)
- Industriutslippsdirektivet (KLD)
- Oppdatert rammeverk for å måle utvikling av en sirkulær økonomi (ikke regelverk) (KLD)
- REACH-forordning vedlegg XVII om tilsatt mikroplast (KLD)
- Økodesignforordningen (KLD)

Vi vil her kort omtale tre av lovforslagene relatert til sirkulær økonomi hvor det den siste tiden har blitt fattet endelig vedtak eller oppnådd enighet mellom EU-institusjonene:

Økodesignforordningen

[Rådet vedtok formelt økodesignforordningen 27. mai 2024](#), som var siste skritt i beslutningsprosessen, etter at Europaparlamentet formelt [vedtok forordningen 23. april 2024](#). Det nye regelverket er kjernen i EUs arbeid for å fremme mer bærekraftige produkter. Et forsterket produktrammeverk er et av nøkkelgrepene i EUs handlingsplan for sirkulær økonomi. Forordningen erstatter det eksisterende økodesigndirektivet og utvider dets virkeområde til å omfatte alle slags produkter på EU-markedet, med noen få unntak. I tillegg til energieffektivitet stiller den nye forordningen krav til bærekraft, holdbarhet, reparerbarhet og sirkularitet. Konkrete krav til produktene i henhold til den nye økodesignforordningen vil framgå av underliggende produktspesifikke regler som Kommisjonen skal utarbeide. I regjeringens handlingsplan (s. 24) står det at «Norge vil følge med på og deltar i utformingen av

underliggende rettsakter for prioriterte områder der Norge har viktig kunnskap å dele, eller interesser å ivareta».

Daværende klima- og miljøminister Espen Barth Eide orienterte om EUs forsterkede rammeverk for bærekraftige produkter i [Europautvalget 2. februar 2023](#), hvor han påpekte at norsk lovgivning ikke har noe motstykke til denne lovgivningen i EU og at vi må «forberede regelverket og forvaltningsapparatet vårt til å kunne ta imot og utnytte produktrammeverket til beste for miljø og verdiskaping i Norge. Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet arbeider med å vurdere hvordan vi skal innrette oss for å kunne sikre en effektiv og rettidig gjennomføring av disse omfattende rettsaktene i norsk lovgivning».

Nærmere omtale: [Europalov.no](#) | [Briefing fra Europaparlamentets utredningstjeneste, EPRS \(februar 2024\)](#)

Forbrukeres reparasjonsrett (right to repair)

[Rådet vedtok formelt direktivet 30. mai 2024](#), som var siste skritt i beslutningsprosessen, etter at EU-institusjonene oppnådde en [foreløpig enighet 2. februar 2024](#). Det nye regelverket skal fremme bærekraftig forbruk gjennom økt reparasjon av varer fremfor at de kastes. Med det nye direktivet pålegges produsenter å tilby reparasjon av produkter utover garantiperioden for enkelte produktkategorier i samsvar med økodesignforordningen (blant annet vaskemaskiner, støvsugere og smarttelefoner). Det innføres et europeisk skjema for reparasjonsinformasjon, og etableres en felles europeisk nettbasert plattform for reparasjoner. Europaparlamentet fikk medhold i sitt ønske om å utvide garantiperioden for reparerte produkter med ett år. Direktivet er fullharmonisert. Det innebærer at medlemslandene ikke kan opprettholde eller innføre bestemmelser som avviker fra de som er fastsatt i direktivet.

[EØS EFTA-landene kommenterte](#) direktivforslaget 8. desember 2023. Her uttrykte landene støtte til forslaget, samtidig som de hadde flere spesifikke bemerkninger, blant annet at det bør klargjøres at direktivet ikke har til intensjon å harmonisere trekk ved nasjonal kontraktsrett som ikke omfattes av forslaget. Justis- og beredskapsdepartementet har hatt direktivforslaget på [høring](#), som ble avsluttet 22. september 2023.

Nærmere omtale: [Europalov.no](#) | [Briefing fra EPRS \(november 2023\)](#)

Emballasjeforordningen

EU-institusjonene oppnådde en [foreløpig enighet](#) om forordningsforslaget 4. mars 2024. Europaparlamentet [vedtok formelt forhandlingsresultatet](#) 24. april 2024, mens Rådets endelige vedtak kan finne sted på miljørådsmøtet 17. juni.

Formålet med forordningen er å takle den økende mengden emballasjeavfall som produseres i EU, og harmonisere emballasjemarkedet, samt å fremme den sirkulære økonomien. Lovforslaget erstatter dagens direktiv, som er tatt inn i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett.

I den [fremforhandlede avtalen](#) fastsettes overordnede mål for reduksjon av emballasjeavfall (5 prosent innen 2030, 10 prosent innen 2035 og 15 prosent innen 2040). Det innføres krav om å etablere pantesystemer for retur av plastflasker og aluminiumsbokser, hvor målet er en innsamling på 90 prosent innen 2029. Det fastsettes også produktspesifikke restriksjoner for emballasje av engangspplast fra 2030, som vil omfatte innpakning av frukt og grønt, mat og drikke på serveringssteder, porsjønspakninger (som sauser, krydder, fløte og sukker), samt miniatyrartikler som små shampoflasker og tilsvarende produkter som brukes i overnattingssektoren. Take-away virksomheter blir pålagt å tilby forbrukere muligheten til å ta med mat og drikke hjem i egne beholdere, og det blir forbudt å bruke emballasje som er i kontakt med matvarer og som inneholder såkalte evighetskjemikalier (PFAS) over visse grenseverdier.

Emballasjeforordningen har vært omdiskutert og gjenstand for mye lobbyvirksomhet under behandlingen i EU-institusjonene, og teksten det nå er enighet om er mindre ambisiøs enn Kommisjonens forslag på flere områder. Blant annet ble et forbud mot bruk av engangsemballasje i take away-virksomheter fjernet fra avtaleteksten, samtidig som det ble åpnet for unntak for gjenbruksmål blant annet for vin og pappesker. Medlemslandene kan også utsette implementering av gjenbruksmålene for 2030 og 2040 i fem år, forutsatt at de presterer over gjennomsnittet på resirkulering, skriver Euractiv i en [omtale av forhandlingsresultatet](#).

I Norge har næringen særlig satt søkelys på gjenbruksmål i forordningen og følger det vil få for det norske pantesystemet, hvor det har vært [uttrykt bekymring](#) for at det nye regelverket vil innebære at man må gå tilbake til å vaske drikkevareemballasje.

Dette var også tema i en [interpellasjon](#) fra Mathilde Tybring-Gjedde (H) til klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen 16. april 2024. Bjelland Eriksen sa i debatten at «*EU-kommisjonens konsekvensanalyser av forslaget til forordning viste at de nye ombruksmålene vil gi en positiv miljøeffekt. På bakgrunn av det har regjeringen som utgangspunkt vært positiv til den nye forordningen. Kravet som stilles, er at det skal være 10 pst. ombruksemballasje innen 2030. Jeg ser at det framforhandlede regelverket har flere unntak som tar hensyn til demografiske og geografiske forhold, som også norske aktører har vært opptatt av. Regelverket er nylig ferdigforhandlet, og det kom inn mange endringer i innspurten. Det er derfor fortsatt behov for å få klargjort en del av detaljene rundt f.eks. unntak. Dette vil ha betydning for hvordan kravene slår ut i Norge, og jeg vil følge denne utviklingen nøye*».

Artikkel 26 i den vedtatte forordningen fastslår at minst 10 prosent av drikkevareemballasje (med unntak bl.a. for melk, musserende vin og cider) skal være tilgjengelig for gjenbruk innen 2030, og at dette skal økes til 40 prosent innen 2040. Det skal gis unntak for små øysamfunn med under 2 000 innbyggere og for kommuner med under 54 innbyggere pr km². Dette omfatter 291 norske kommuner, ifølge [statistikken til SSB](#). 2023 norske kommuner har 10 eller færre innbyggere per km². Forordningen skal gjelde for alle tettsteder med over 5 000 innbyggere.

Nærmere omtale: [Europalov.no](#) | [Briefing fra EPRS \(april 2024\)](#)

Ny lov om bærekraftige produkter og verdikjeder i Norge

Sirkulær økonomi er kort omtalt i regjeringens [arbeidsprogram for EU- og EØS-saker 2024-2025](#): «*Norge støtter opp under EUs forsterkede produktrammeverk, som en del av arbeidet med å oppnå en mer sirkulær økonomi. Her står EUs nye økodesignforordning sentralt som et overordnet rammeverk for fastsettelse av kravene til miljømessig bærekraftige produkter, og for å tilpasse produkters livsløp til en klimanøytral, ressurseffektiv og sirkulær økonomi som reduserer avfall. Dette rammeverket vil med få unntak gjelde for alle produkter*». Regjeringen skriver videre at de også følger tett med på nytt regelverk innenfor særlig fem prioriterte verdikjeder (batterier og kjøretøy, emballasje, elektriske og elektroniske produkter, plast og tekstiler).

Regjeringen [la 22. mars frem et lovforslag](#) om bærekraftige produkter og verdikjeder som nå er til [behandling i Stortinget](#): «*Den nye loven gjør det mulig å stille krav om at produkter skal vare lengre, repareres enklere, kunne gjenvinnnes, være tilrettelagt for ombruk, redusere utslipp av klimagasser og annen forurensning, og skape mindre avfall*». I proposisjonen ligger også vedtak om Stortingets samtykke til innlemmelse av ni rettsakter under EUs økodesigndirektiv i EØS-avtalen.

Regjeringen skriver i proposisjonen at det er [flere forhold ved EUs styrkede produktrammeverk som er nyskapende](#) i forhold til tidligere miljølovgivning, blant annet at regelverket har et bredere virkeområde og skal fremme flere forhold. Det påpekes også at det er et bevisst valg at flere av de nye reformene kommer som overordnede forordninger med en harmonisering av krav

som har direkte virkning i medlemslandenes rettssystemer: «Denne typen rettsakter etablerer en overordnet ramme som skal fylles ut over tid med underliggende rettsakter (i stor grad utfyllende forordninger) som skal spesifisere krav til produkter, metodikk, tilsyn og kontroll og en rekke andre forhold. Forordning (EU) 2023/1542 (batteriforordningen), økodesignforordningen og forslag COM (2022) 677 til forordning om emballasje og emballasjeavfall (emballasjeforordningen) er alle bygd opp på denne måten. Til sammen kan man forvente et hundretalls utfyllende rettsakter under disse tre basisrettsaktene alene».

[En enstemmig komite tilrår Stortinget å vedta lovforslaget](#): «Komiteen er positiv til utviklingen av felleseuropeiske bærekraftskrav til produkter, både for å ivareta europeisk konkurransekraft og for å lykkes med overgangen til en mer sirkulær økonomi. Komiteen vil understreke at næringslivet, særlig små og mellomstore bedrifter, trenger god veiledning og informasjon for å håndtere de nye kravene. Komiteen viser til at loven som foreslås, er en hjemmelslov, og lovforslaget tar således ikke stilling til hvorvidt de konkrete rettsaktene er EØS-relevante, eller når og hvordan de skal gjennomføres i norsk rett».

Utenriksministeren vil redegjøre for:

EØS-rådet i Brussel 28. mai

[EØS-rådet er det øverste politiske organet i EØS-samarbeidet, og møtes to ganger i året](#). På møtet 28. mai deltok utenriksministrene fra Norge, Island og Liechtenstein. Belgias utenriksminister Hadja Lahbib ledet møtet som representant for EU-formannskapet. I tillegg deltok Europakommisjonens visepresident Maroš Šefčovič og representanter fra EUs utenriktjeneste (EEAS).

[EØS-rådet diskuterte EØS-avtalens generelle virkemåte og holdt en orienteringsdebatt om «The role of the green transition in Europe's competitiveness: challenges and opportunities»](#). Før møtet i EØS-rådet ble det avholdt en politisk dialog med fokus på Ukraina/Russland, Georgia og Midtøsten, jf. [agenda for møtet](#). I forkant av møtet ble også [referat fra forrige rådsmøte 20. november 2023 offentliggjort](#) (jf. utdrag nedenfor). [Etter møtet](#) ble det lagt frem en felles uttalelse fra EU og EØS EFTA-statene i anledningen 30-årsjubileet for EØS-avtalen: «*Joint statement of the parties to the European Economic Area Agreement on the occasion of the 30th anniversary of its entry into force.*»

Felles uttalelse om EØS-avtalen i anledningen 30-årsjubileet

EØS-rådsmøtene pleide tidligere å presentere felles konklusjoner, men [dette har ikke vært tilfelle de siste fem møtene](#). [På et møte i Europautvalget 8. desember 2022 uttalte daværende utenriksminister at det var Ungarn som blokkerte felles konklusjoner](#). Siden den gang har EØS EFTA-landene kommet med ensidige uttalelser, før altså EU og EFTA denne gangen ble enige om en felles uttalelse i forbindelse med 30-års markeringen.

30-årsjubileet inviterer nå til å reflektere over «*[the] contribution of EEA cooperation to continuous development, long-term shared prosperity, peace and stability.*» Videre forpliktelse til EØS-avtalen reflekterer ønsket om å bygge et fredelig, økonomisk sterkt og motstandsdyktig Europa for fremtidige generasjoner. Uttalelsen fremhever at ved 30-årsjubileet forsterkes dedikasjonen til et omfattende samarbeid innen rettferdig og bærekraftig handel, energiomstilling, kamp mot klimaendringer, teknologisk utvikling og innovasjon, miljø, kultur, utdanning, sosialpolitikk, forskning og helse: «*We look forward to further expanding this steadfast cooperation, building upon a solid and proven formula to take advantage of the opportunities that the future holds.*»

EØS EFTA-kommentar om EØS-samarbeidet

I [en felles EØS EFTA-kommentar](#) markerer Island, Liechtenstein og Norge 30 år med samarbeid med EU gjennom EØS-avtalen. EØS EFTA-kommentaren som er sendt til Europakommisjonen, Europaparlamentet og Rådet fremhever flere aspekter ved EØS-samarbeidet: Det indre markedet har vært en pådriver for europeisk konkurransevne og en kilde til velstand, sysselsetting og miljøfremgang i tre tiår. Avtalen muliggjør også samarbeid på områder utenfor de fire friheter, som forskning og utvikling, utdanning, sosialpolitikk, miljø, forbrukerbeskyttelse og kultur.

EØS EFTA-statene oppfordrer Europakommisjonen til å involvere dem aktivt og søke deres råd når den utarbeider utkast til nytt lovverk med implikasjoner for EØS-avtalen. Når man forhandler om ny lovgivning bør også EUs institusjoner huske på at EØS-relevant lovgivning etter hvert vil bli lov også i EØS EFTA-statene. Følgelig er det en gjensidig fordel at EØS EFTA-statene blir konsultert når det er hensiktsmessig.

Ytterligere utvikling av det indre marked bør være en hovedprioritering i neste lovgivningsperiode, ifølge EØS EFTA-statene, som vektlegger betydningen av å redusere administrative byrder og å unngå å skape nye barrierer. Her vises det til at SMBer «*have expressed concerns about maintaining their global competitiveness in the face of growing administrative burdens resulting from EU legislation. SMEs are the backbone of the European economy.*»

Den nåværende geopolitiske situasjonen fremhever det indre markedets betydning for å styrke Europas velferd og konkurransevne. Arbeidet med å oppnå større økonomisk sikkerhet og motstandskraft bør ikke fragmentere det indre marked. «*The EEA EFTA States therefore welcome the strategic insights provided by Mr Enrico Letta in his report to the European Council, which serves as useful input for further discussions.*» EØS EFTA-statene understreker også behovet for å skape nye muligheter gjennom grønn og digital omstilling: «*They (EEA EFTA States) acknowledge the accomplishments of the current legislative cycle. They emphasise the importance of thoroughly assessing the impact of new legislation and ensuring that Europe has an adequately skilled workforce to boost its competitiveness, particularly in the field of net-zero technologies.*» Ytterligere omtale av grønn og digital omstilling fremgår på s. 5. Kommisjonen oppfordres til å gjennomføre grundige konsekvensanalyser av forslag som fremsettes, i tillegg til høringer. Dette er særlig viktig for initiativ som kan ha betydning for flere politikkområder.

EØS EFTA-statene merker seg også at EU i økende grad tar for seg geopolitiske utfordringer gjennom indre markedslovgivning. Følgelig tar flere initiativer også opp spørsmål som handel, toll og sikkerhet, som ikke er innenfor rammen av EØS-avtalen. I denne sammenheng er det avgjørende at det tas hensyn til de gjensidige forpliktelsene i EØS-avtalen og eventuelle implikasjoner for EØS, blant annet ved å sikre at nye initiativ, eller anvendelse og håndhevelsen av dem, ikke utilsiktet skaper hindringer og fragmentering av det indre marked, noe som vil svekke konkurransevnen og redusere økonomisk sikkerhet. EØS EFTA-statene understreker her behovet for tett dialog om hvordan man skal møte felles utfordringer innenfor rammen av EØS.

En hovedkonklusjon er at: «*The EEA EFTA States will continue to prioritise this long-term partnership, addressing the challenges that arise and working together with the EU to develop an internal market fit for purpose, for the benefit of both citizens and businesses.*» For nærmere informasjon, se [pressemelding fra EFTA-sekretariatet](#).

Framdriftsrapport om status for EØS-samarbeidet

I forkant av de halvårlige møtene i EØS-rådet publiseres det en framdriftsrapport om status for EØS-samarbeidet: [Progress report of the EEA Joint Committee](#). Rapporten viser til EØS-komitebeslutninger som er tatt siden sist møte, og refererer til EØS EFTA-statenes deltakelse i EUs programmer (15) og byråer (17). Siden det forrige EØS-rådsmøte 20. november 2023 har

EØS-komiteen vedtatt 158 EØS-komitebeslutninger som innlemmer 296 rettsaker i EØS-avtalen. For perioden 1. januar til 26. april 2024 har EØS-komiteen vedtatt 110 EØS-komitebeslutninger som innlemmer 214 rettsaker. For perioden 1. januar til 28. april 2023 var antallet EØS-komitebeslutninger 141 og 273 rettsaker. Sammenliknet med fjoråret viser 2024 altså en viss nedgang i antallet rettsaker som er innlemmet sammenliknet med samme periode i 2023.

Per 3. april 2024 var det 521 rettsaker på lista over rettsaker der fristen for gjennomføring i EU er nådd, men hvor rettsaken ikke er tatt inn i EØS-avtalen ennå (det såkalte etterslepet). Dette er sammenliknet med 573 rettsaker som stod på lista per 4. oktober 2023. Her viser altså fremdriftsrapporten en viss fremgang. Av de 521 utestående rettsaktene per 3. april 2024 er 184 fortsatt i tidlig stadium av innlemmelsesprosessen, og der EUs frist for gjennomføring er passert for mindre enn 6 måneders siden. Per 3. april 2024 var antallet EØS-komitebeslutninger der man venter på godkjenning av konstitusjonelle forbehold (artikkel 103) 26, sammenliknet med 30 per 4. oktober 2023.

Fremdriftsrapporten viser til viktige EØS-komitebeslutninger som er innlemmet i EØS siden det forrige møte i EØS-rådet 20. november 2023 (se s. 2 for detaljer).

Videre viser rapporten til viktige utestående saker man ønsker en løsning på. De fleste sakene er «gjengangere» fra framdriftsrapporten fra forrige møte, jf. [EU/EØS-nytt 28. november 2023](#). Her er oversikt over sakene med henvisning til Europalov:

Energisaker

- [Energieffektiviseringsdirektivet](#) (fra 2012)
- [Adgang til naturgasstransmisjonsnett: gjennomføringsbestemmelser om harmoniserte tariffstrukturer](#) (fra 2017)
- [Kommisjonsforordning \(EU\) nr. 312/2014 av 26. mars 2014 om nettverkskoder for balansering av gasstransmisjonsnettet](#)
- [Kommisjonsforordning \(EU\) 2015/703 av 30. april 2015 om etablering av en nettverkskode om interoperabilitets- og datautvekslingsregler](#)
- [Europaparlaments- og rådsdirektiv \(EU\) 2018/844 av 30. mai 2018 om endring av direktiv 2010/31/EU om bygningers energiytelse og direktiv 2012/27 om energieffektivitet](#)
- [Kommisjonsforordning \(EU\) 2016/631 av 14. april 2016 om etablering av en nettkode om krav for nettilknytning av generatorer](#)
- [REMIT-forordningen om integritet og gjennomsiktighet i energimarkedet](#) (fra 2011)
- [Kommisjonsforordning \(EU\) 2017/2196 av 24. november 2017 om etablering av en nettkode for nødsituasjoner og gjenoppretting](#)

Statsstøtte

- [Prosedureforordningen 1999 om statsstøtte: endringsbestemmelser 2013](#)

Mattrygghet

- [Godkjenning og merking av genmodifiserte \(GM\) næringsmidler og fôrvarer](#) (fra 2003)
- [Kontrollforordningen: utfyllende bestemmelser om unntak for kontroll av visse kategorier av dyr og varer i passasjerbagasje og forsendelse av varer til personlig bruk](#) (fra 2019)

Transport

- [Felles regler for sivil luftfart: endringer inkludert bestemmelser om offshore helikopteroperasjoner](#) (forordning fra 2016)
- [CBE-direktivet om trafikkbøter over landegrensene](#) (fra 2015)

Konkurransopolitikk

- [Styrking av nasjonale myndigheters rolle i håndheving av konkurranseregelverket for det indre marked](#) (direktiv fra 2019)
- [Søksmål og erstatning ved overtredelse av konkurransereglene](#) (direktiv fra 2014)

Finansielle tjenester

- [Innskuddsgarantidirektivet 2014 om garanti for innskudd i banker og kredittinstitusjoner](#)

Miljø

- [Takdirektivet 2016 om reduserte utslipp av visse forurensende stoffer til luft](#)

Statistikk

- [Statistikk over gass- og elektrisitetspriser til industrien](#) (forordning fra 2016)
- [Folke- og boligtellingsen i 2021: gjennomføringsbestemmelser om geokoding](#) (fra 2018)

Fremdriftsrapporten avslutter med «*The Joint Committee has reiterated its determination to work towards the rapid conclusion of these issues.*» [Energi og Klima skrev 28. mai](#) at «*Fremgang, men fortsatt gjenstår det mye. Det var EU-kommisjonens dom da EFTA og EU møttes til EØS-rådet her i Brussel tirsdag hvor etterslepet av EU-lover var tema.*»

Rapporten viser også til status for finansieringsmekanismene og fremforhandling av en finansieringsmekanisme for perioden 2021-2028 – [se egen sak](#).

Offentlig referat fra EØS-rådsmøte 20. november 2023

[Utenriksminister Espen Barth Eide orienterte Stortingets Europautvalg den 6. desember 2023](#) om møtet i EØS-rådet 20. november 2023. Han sa da blant annet at «*Det var en ganske god runde om hvordan EØS-avtalen på mange måter blir viktigere i en verden som avglobaliseres (...). Det er bred enighet mellom EFTA/EØS-siden og EU om at det gjør EØS-avtalen enda viktigere å ta vare på. (...) Arbeidet med å redusere etterslepet i innlemmelse av rettsakter i EØS-avtalen går framover. (...) Et godt stykke arbeid er gjort, men vi må fortsette innsatsen for å sikre et likeartet regelverk i hele EØS-området.*»

[Referat fra EØS-rådsmøte 20. november 2023](#) ble offentliggjort i tilknytning til rådsmøtet 28. mai 2024. Noen ytterligere hovedpunkt fra møtet følger nedenfor, med særlig vekt på hva som ble sagt om etterslepet. Utenriksminister Hasler (LIE) holdt innlegg på vegne av EØS EFTA-statene innledningsvis, og fremhever 30-årsjubileet til EØS-avtalen: «*Our EEA Agreement is a living and evolving framework that adapts to the changing realities and needs of Europe. To enable this, the swift incorporation of legal acts remains a top priority.*» Hun viste til at EØS EFTA-statene «*remain committed*» med hensyn til å redusere etterslepet ytterligere. For å nå målet må man fokusere på samarbeid og koordinering.

Statssekretær Navarro Rios (Spania) holdt innlegg på vegne av det daværende EU-formannskapet og ønsket innlemmelse av viktige EU-rettsakter i EØS-avtalen siden forrige rådsmøte velkommen (s. 10). Han fremhevet samtidig: «*We hope for increased efforts to conclude discussions on some important pending legislations. To name some of them, the Presidency would like to specifically mention those related to the Digital Single Market, to genetically modified food and feed, online transmissions of broadcasting organisations, navigation and road safety, as well as still pending acts in the field of competition.*» (...)*Furthermore, we would like to welcome the continued joint determination to incorporate the relevant EU acquis into the EEA Agreement. That said, efforts to reduce the existing backlog and the timely incorporation of legislation into national legal systems must continue, in order to ensure the good functioning of the EEA Agreement and a level playing field in the single market.*»

Etterslep, artikkel 103-forbehold og ikrafttredelse

Visepresident Šefčovič holdt deretter innlegg på vegne av Kommisjonen, hvor han delte sin vurdering av EØS-samarbeidet. «*I am pleased by our continued very close cooperation. You are, as you know, our closest and most integrated partners.*» (s.11) Om etterslepet sa han at «*I mentioned in our previous meeting, and I will reiterate it now that there is no room for complacency, as both new EEA relevant EU acts need to be incorporated into the EEA Agreement without delay and we need to further intensify efforts to decrease the extensive backlog of old pending files.*» Han var samtidig positiv til utviklingen det siste halvåret (mai-november 2023) når det gjelder utestående rettsakter som er innlemmet i EØS siden sist rådsmøte (se s. 12 for eksempler), men fremhevet samtidig behov for å behandle «*the still extensive backlog of old pending acts, keeping in mind the obligation in Article 102 of the EEA Agreement to incorporate “as closely as possible to the adoption by the Union” to permit simultaneous application in the EU and the EEA to fulfil the legal obligation to ensure a level playing field and homogeneity across the EEA.*»

Han fremhevet den eldste utestående rettsakten, [Europaparlaments- og rådsforordning \(EF\) nr. 1829/2003 av 22. september 2003 om genmodifiserte næringsmidler og fôrvarer](#), som det mest ekstreme eksempelet på etterslepet. «*There are several other examples where the backlog is substantial, notably in the areas of financial services and energy, as well as food chain and statistics. (...) Beyond formal discussions, we need to find concrete solutions.*» Når det gjelder artikkel 103-saken er konstitusjonelle forbehold «*an integral part of the EEA framework, but their number continues to be at a very high level and has risen again to 30. Moreover, additional acts whose entry into force is linked to those with constitutional requirements are concerned too, thus the actual number of delayed acts is much higher.*»

Avslutningsvis holdt de respektive utenriksministrene fra EØS EFTA-statene innlegg på eget lands vegne. Utenriksminister Barthe Eide fremhevet (s. 19) at «*One of the top priorities of my government is to reduce the backlog. This way we are able to focus on the issues that truly matter. I have appointed a new position as State Secretary which is responsible for the interministerial cooperation on this, and the person has been particularly selected for this role.*» Visepresident Šefčovičs svar til de respektive innleggene fremgår på s. 20. Møtereferat fra orienteringsdebatten som omhandlet økonomisk sikkerhet kan leses fra s. 22 i referatet.

For ytterligere informasjon, se [European Economic Area Council, 28 May 2024, pressemelding fra EFTA-sekretariatet](#) og [regjeringen](#).

Status for avtalene med EU om EØS-finansieringsordninger og markedsadgang for sjømat

«*Fra norsk side er vi som kjent klare til å undertegne avtalene når som helst, men på EU-siden blir avtalepakken fortsatt diskutert blant medlemslandene i Rådet. Vi håper medlemslandene raskt kan slutte seg til totalpakken og gi fullmakt til undertegning av avtalene. Vi jobber nå*

opp mot enkeltland i Europa med å minne dem om fordelene for dem med at dette nå kommer på plass. Planen er at regjeringen vil forelegge en samtykkeproposisjon for Stortinget umiddelbart etter undertegnelsen. [Det sa utenriksminister Espen Barth Eide på møtet i europautvalget 23. april i år](#). Så langt vi er kjent har det vært lite framdrift i prosessen i Rådet etter dette.

[Det var i en pressemelding 1. desember i fjor](#) at utenriksministeren opplyst om at det dagen før var oppnådd enighet i forhandlingene med EU om nye EØS-finansieringsordninger og markedsadgang for sjømat. [Utenriksministeren redegjorde for den nye avtalen på møtet i europautvalget 6. desember i fjor](#). Avtalen medfører at Island, Liechtenstein og Norge skal bidra med om lag 3,3 milliarder euro i perioden 2021-2028 til de 15 minst velstående landene i EU. Dette er de samme mottakerlandene som i forrige avtaleperiode (2014-2021), men beløpet i denne perioden var om lag 2,8 milliarder euro. Fordelingen mellom mottakerlandene er basert på innbyggertall og BNP. Det betyr at Polen er det desidert største mottakerlandet. Norge betaler om lag 97 prosent av beløpet gjennom en EØS-mekanisme og en egen norsk mekanisme. [Se informasjonspakken til møtet i Europautvalget 1. februar i år for ytterligere detaljer om avtalene](#).

Avtalene må altså godkjennes av Rådet før de kan signeres. [Kommisjonen la fram forslag til rådsvedtak 4. mars i år](#). Forslaget har etter dette vært til drøfting i Rådets EFTA-arbeidsgruppe og drøftingen der har tatt lengere tid enn det regjeringen har håpet på. Etter at det er enighet i arbeidsgruppen, skal rådsvedtaket drøftes i komiteen for EU-landenes ambassadører i Brussel (Coreper) og deretter kan Rådet gjøre sitt formelle vedtak. Utenriksdepartementet har lagt opp til å oversende en samtykkeproposisjon til Stortinget så snart Rådet har gjort sitt formelle vedtak. Avtalene må også godkjennes av Europaparlamentet og nasjonale parlament i EU-landene og de to andre EØS-EFTA-landene.

Etter at avtalene er ratifisert kan det inngås intensjonsavtaler med de respektive mottakerlandene med nærmere detaljer om prioriteringer i hvert land. I forrige avtaleperiode ble det som kjent ikke utbetalt noen midler til Ungarn på grunn av uenighet om forvaltningen av midlene til sivilsamfunnet.

Partnerskapsavtalen med EU om forsvars- og sikkerhetspolitikk

Norge og EU undertegnet 28. mai en ny avtale om forsvars- og sikkerhetspolitisk samarbeid. Avtalen ble signert i Brussel, av EUs høyrepresentant for utenrikssaker, Josep Borrell Fontelles og Norges forsvarsminister og utenriksminister. I Regjeringens pressemelding om avtalen uttales det at den «*sammenfatter og stadfester samarbeidet som allerede pågår mellom Norge og EU på sikkerhets- og forsvarsområdet. Intensjonen er blant annet å styrke samarbeidet om krisehåndtering, forsvarsindustri, romsamarbeid, kritisk infrastruktur og hybride trusler*». Videre understrekes at avtalen gir «*Norge og EU en solid struktur for dialog og konsultasjoner, på alle nivåer*».

[Avtalen](#) viser innledningsvis til bakgrunnen for inngåelsen, dvs. at sikkerhetssituasjonen i Europa er blitt mer utfordrende og ustabil, ikke minst som følge av Russlands angrepskrig mot Ukraina, og at Norge og EU allerede samarbeider tett på mange områder innenfor sikkerhetspolitikken. Avtalen omhandler to forhold:

- Etablering av et «General Framework» mellom EU og Norge, som skal «*frame their overall cooperation across the security and defence spectrum*». Dette rammeverket består av dialog- og konsultasjonsmekanismer, ved at Norge inviteres til å delta i [Schuman Security and Defence Forum](#); at EUs høyrepresentant kan invitere Norge til å delta i høynivåmøter, herunder rådsmøter; en årlig sikkerhets- og forsvarsdialog mellom den norske statssekretæren og visegeneralsekretæren for EUs utenrikstjeneste; samt årlige konsultasjoner på administrativt nivå.

- Samarbeidsområder, hvor EU og Norge «*shall expand their cooperation*». Dette omfatter:
  - Fortsatt langsiktig støtte til Ukraina, blant annet støtte til Ukrainas væpnede styrker under [European Peace Facility](#).
  - Fred og internasjonal krisehåndtering, blant annet ved at Norge vil videreføre sin deltakelse i [CSDPs sivile operasjoner](#) og vurdere deltakelse i militære operasjoner, samt videreføre sin deltakelse i EUs krisehåndteringsøvelser ([EU Integrated Resolve](#) og [MILEX](#)), og økt samarbeid i konsulære forhold.
  - Maritim sikkerhet: Økt konsultasjon om maritim sikkerhet.
  - Forsvarsinitiativer, -politikk og -instrumenter: Norge vil videreføre sin aktive deltakelse i det europeiske forsvarsfondet ([European Defence Fund](#), EDF), [ASAP](#), [EDIRPA](#), [Galileo](#)- og [Copernicus](#)-delene av EUs romprogram, og [EUs sivilbeskyttelsesmekanisme](#), mulighetene for ytterligere deltakelse i [EUs forsvarsindustriprogram](#) skal utforskes. Dette omfatter ytterligere muligheter for norsk deltakelse i [Pesco](#)-prosjekter.
  - Romsikkerhet og -forsvar: Skal diskuteres årlig i dialog, og det skal legges til rette for praktisk samarbeid i de romrelaterte programmene Norge deltar i.
  - Cybersikkerhet: Forbedret dialog og utveksling av verktøy og beste praksis.
  - Forsvar mot hybride trusler: Partene vurderer videre utvikling av samarbeidet om forskning og analyse av hybride trusler, og vil dele beste praksis og tilnærming.
  - Strategisk kommunikasjon og forsvar mot utenlandsk informasjonsmanipulasjon og innblanding: Proaktiv deling av informasjon og trusselvurderinger.
  - Motstandsdyktighet i kritisk infrastruktur: Styrket konsultasjoner om tilnærming, inkludert om undervannsinfrastruktur
  - Utforske samarbeid om kontraterrorisme og forebygging av/forsvar mot voldelig ekstremisme.
  - Ikke-spredning, nedrustning og konvensjonelle våpen: Styrkede konsultasjoner, og styrket koordinering under internasjonale ikke-spredningsavtaler om kjernevåpen, kjemiske våpen etc.
  - Kapasitetsbygging for partnere innenfor sikkerhet og forsvar: Utforske muligheter for ytterligere samarbeid og koordinering.
  - Opplæring og utdanning: Fortsatt samarbeid innenfor opplæring og utdanning relatert til forsvars- og sikkerhetspolitikk og krisehåndtering. Norge er velkommen til å sende deltakere til [the European Defence and Security College](#).
  - Ny dialog om fredsmeistring og konfliktforebygging.
  - Samarbeid i tredjeland og multilaterale fora: Ambassader i tredjeland vi søke å samarbeide nærmere utveksle informasjon bilateralt, og styrke sitt samarbeid i multilaterale forhold.
  - Utenriksaspektene ved økonomisk sikkerhet: Økt informasjonsutveksling.
  - Kvinner, fred og sikkerhet: Utveksling av god praksis i tilknytning til [Women, Peace and Security](#)-agenda.

Norge har allerede et omfattende samarbeid med EU på forsvars- og sikkerhetsområdet. Samarbeidet gjennomgås i Eldring-utvalgets utredning ([NOU 2024:7](#)) kapittel 14.5 og 14.6. Blant hovedpunktene er at Norge siden 2006 har hatt en samarbeidsavtale med EDA (EUs forsvarsbyrå), som har til oppgave å støtte medlemsstatenes innsats for å forbedre den europeiske forsvarskapasiteten. Avtalen gir Norge mulighet til å delta i EDAs prosjekter og til å sende nasjonale eksperter. Videre deltar Norge i perioden 2021 – 2027 i EUs forsvarsfond (EDF), som skal bidra til å styrke og videreutvikle den europeiske forsvarsteknologiske og industrielle basen. Norge deltar også i PESCOs prosjekt for militær mobilitet, samt utvidelse av produksjonskapasitet for ammunisjon og missiler under ASAP-forordningen og felles forsvarsanskaffelser under EDIRPA. Norge er dessuten en viktig bidragsyter til EUs sivilbeskyttelsesmekanisme og har deltatt i en rekke krisehåndteringsoperasjoner, og har kanalisert en betydelig del av Ukraina-støtten gjennom European Peace Facility. Norges samarbeid med EU på forsvars- og sikkerhetsfeltet skjer både innenfor rammen av EØS-avtalen

(som for eksempel ASAP- og EDIRPA-forordningene, som begge er innlemmet i protokoll 31) og gjennom forpliktende, bilaterale avtaler (som avtalen om norsk deltakelse i krisehåndteringsoperasjoner), ofte med finansielle bidrag fra Norges side.

Den nye samarbeidsavtalen innebærer ingen ny deltakelse i programmer, byråer eller initiativer, men gir en generell overbygning for overordnet dialog om samarbeidet, og uttrykker intensjoner om å videreutvikle eksisterende samarbeid og utforske muligheter for samarbeid på ytterligere områder. EUs mye omtalte program for sikker, satellittbasert kommunikasjonsinfrastruktur, [IRIS2](#), som Norge ønsker å delta i, er for eksempel ikke nevnt. I forbindelse med undertegningen [uttalte](#) utenriksminister Espen Barth Eide at med denne partnerskapsavtalen «*samler vi trådene i vårt samarbeid med EU. Dette gir oss et fundament for det samarbeidet vi allerede har, samtidig som vi peker på områder hvor vi er tjent med å samarbeide mer i fremtiden*». Forsvarsminister Bjørn Arild Gram pekte på sin side på at «*Russlands fullskala invasjon av Ukraina har endret våre sikkerhetspolitiske omgivelser. Nato er og forblir ankerfestet for norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk. Samtidig tar EU i større grad initiativ til også å fylle roller som er viktige for Nato.*» Han viste videre til at samarbeidet er viktig for økt støtte til Ukraina, økt produksjonskapasitet i Europa, samt at samarbeidet med EU er viktig for norsk forsvarsindustri.

I [pressemeldingen om avtalen fra EUs utenriksjeneste](#) fremgår blant annet at «*[T]he EU is enhancing its partnership toolkit on security and defence through new Security and Defence Partnerships with selected bilateral partners.*» Videre understrekes at avtalen bygger videre på et langvarig partnerskap, og er et «*tailored non-binding political framework of cooperation for selected partners, and it structures our broad and deepening relations across the full spectrum of peace, security and defence*».

Marianne Riddervold, professor ved Høgskolen i Innlandet og forsker ved NUPI, [uttalte til Aftenposten 28. mai](#) at avtalen «*er uttrykk for en erkjennelse av at EUs stadig viktigere rolle: Selv om Nato fortsatt er Europas viktigste forsvarsallianse, er EU nå den viktigste sikkerhetsaktøren*». Forskeren uttalte videre at hun tror «*den potensielt kan gjøre det enklere for Norge å bli med på det som faller innenfor EUs felles utenriks- og sikkerhetspolitikk, og som faller utenfor EØS*».

Status for prosessen med å knytte Norge til EUs helseberedskapssamarbeid
«*Regjeringen arbeider for å delta i EUs samarbeid om helseberedskap og kriserespons – på så like vilkår som EUs medlemsland som mulig. Dette grepet gjør regjeringen for å sikre en robust og forutsigbar norsk helseberedskap og kriserespons, og for å trygge den norske befolkningen.*» [Det skriver regjeringen i sitt arbeidsprogram for EU- og EØS-saker 2024-2025.](#)

I [sin redegjørelse i Stortinget 26. april i år](#) viste utenriksministeren til at før «*formelle forhandlinger om en tilknytningsavtale kan starte, må EUs medlemsland vedta et forhandlingsmandat. Kommisjonen er nå i gang med å formulere et slikt mandat. Dersom Rådet vedtar mandatet under det belgiske formannskapet, kan vi gjennomføre forhandlingene i høst. Mens vi venter, fortsetter vi den uformelle dialogen om norsk tilknytning.*»

Helse- og omsorgsminister Jan Christian Vestre var i Brussel 24. mai og møtte da blant annet visepresident i Europakommisjonen, Maroš Šefčovič, og kommissær for humanitær bistand og krisehåndtering, Janez Lenarčič. [Til nyhetsstedet Altinget sa Vestre](#) at dette «*var svært nyttige møter*» og at det «*er en prioritet for oss å få på plass denne avtalen*». Kommisjonen har ennå ikke fått mandat fra Rådet til å starte de konkrete forhandlingene.

Pandemien viste behov for forsterket samarbeidet om helseberedskap i EU. Det er også de norske erfaringene fra pandemien som er bakgrunnen for ønsket om en egen avtale med EU på dette området, fordi EUs samarbeid om blant annet vaksiner og legemidler foregår utenfor EØS-

avtalen. I [NOU 2022:5 skrev koronakommisjonen at](#) «Kommissjonen mener at Norge også bør knytte seg tett til resten av det forsterkede helsesamarbeidet i EU, ikke minst for å redusere sannsynligheten for å bli rammet av eventuelle eksportrestriksjoner på vaksiner.» [Eldring-utvalget viste også til anbefalingene fra koronakommisjonen og til at](#) «I tråd med konklusjonene fra Totalberedskapskommisjonen, anbefaler utvalget å videreutvikle samarbeidet om samfunnssikkerhet og beredskap med Norden og EU for å ivareta Norges krisehåndterings- og beredskapsevne, herunder en norsk tilknytning til det styrkede europeiske helseberedskapssamarbeidet.»

Helse er i utgangspunktet nasjonal kompetanse i EU, men EU og Europakommisjonen spiller likevel en rolle på ulike områder bl.a. gjennom reglene i det indre marked, programsamarbeid og ulike former for koordinering. [Eldring-utvalget gjennomgår i sin rapport](#) utviklingen i EU-samarbeidet på dette området og hvilke deler av dette Norge deltar i.

[Europakommisjonen la den 22. mai frem en meddelelse om EUs helseunion, jf. også omtale i Stortingets EU/EØS-nytt 27. mai i år.](#) Meddelelsen går gjennom initiativ og utvikling innen EUs helsepolitikk de siste årene. [I en pressemelding uttalte helsekommissær Stella Kyriakides at](#) «I løbet af de seneste 5 år har den måde, hvorpå vi arbejder og samarbejder på sundhedsområdet, ændret sig fundamentalt. Det sammenhold og den solidaritet, der opstod, da vi stod over for den vanskeligste sundhedskrise i moderne tid, har ført til oprettelsen af en stærk europæisk sundhedsunion. (...) Vi har omdannet vores vision til virkelighed og vil fortsat udvikle vores sundhedsunion for vores borgere i de kommende år.»

Kommisjonen framhever blant annet at felles, europeisk innsats er nødvendig for å sikre velferd, strategisk autonomi og geopolitisk stabilitet i Europa. Den viser til at de sentrale elementene i helseunionen er:

1. Et nytt rammeverk for helsekriser med mer effektive regler og en ny helseberedskapsmyndighet i EU (HERA),
2. Forsyningssikkerhet for legemidler og
3. En moderne helsepolitikk som inkluderer bruk av ny teknologi.

Tiltakene er blant annet støttet av EU-programmet EU4Health der Norge deltar på lik linje med EU-landene.

Meddelelsen viser til at EU framover vil ha nytte av styrket medisinsk forskning og et løft innen bioteknologi og bioproduksjon. At Europas befolkning blir eldre har konsekvenser for helsepolitikken. Effektive behandlinger for Alzheimers og Parkinsons sykdom krever betydelige forskningsinvesteringer og internasjonalt og ikke-smittsomme sykdommer er prioritert.

Planleggingen i forbindelse med Norges deltakelse i EUs programmer i neste programperiode

«I 2024 og 2025 begynner arbeidet med å utforme en ny programperiode fra 2028 for nye EU-programmer vi deltar i. Gode, helhetlige og konstruktive norske innspill her vil bidra både til EUs programarbeid og til å sikre norske interesser for deltagelsesvilkår», skriver regjeringen i sitt [arbeidsprogram for EU- og EØS-saker 2024-2025](#).

[Regjeringen omtaler enkelte EU-program i arbeidsprogrammet:](#) «Regjeringen har startet arbeidet knyttet til norsk deltakelse i **EUs neste romprogram som skal gjelde fra 2028**. En spesiell utfordring er at det over tid har blitt lagt begrensninger på norsk deltakelse i EUs romsamarbeid. Regjeringen har overfor EU påpekt fordelene ved full norsk deltakelse i romprogrammet, at samarbeidet bør utvides, og at EØS-avtalen bør være grunnlaget for fortsatt samarbeid. Det foreslås at det etableres en bilateral dialog mellom Norge og EU. Flere departementer under ledelse av Nærings- og fiskeridepartementet er nå i ferd med å lage en plan for påvirkningsarbeidet frem mot 2028.» Når det gjelder **EUs forsvarsfond (EDF)** står

det at «I 2024 vil regjeringen ha særlig fokus på prosjekter med norsk deltakelse, og samtidig koble Norges deltakelse nærmere til den norske investeringsplanen og ny langtidsplan for forsvarssektoren. EU-kommisjonen vil i 2024 gjøre en interimsvurdering av EDF, et arbeid vi vil følge tett og se i sammenheng med EUs øvrige forsvarsinitiativer.»

Også **Secure Connectivity** ([EUs program for sikker satellittbasert kommunikasjon 2023-2027](#)) omtales særskilt, og at «regjeringen arbeider for å muliggjøre norsk deltakelse i programmet (...). Formelle forhandlinger kan starte når Europakommisjonen får et forhandlingsmandat fra Rådet. Fra norsk side ønsker vi å slutføre forhandlingsprosessen så raskt som mulig, og målet er å ha en avtale klar i løpet av 2024.» [Utenriksministeren omtalte saken i EU/EØS-redegjørelsen 23. april](#) og sa da at deltakelse var nødvendig for å kunne kommunisere trygt i forbindelse med krisehåndtering. Deltakelse ville også gjøre det lettere for norsk rom- og forsvarsindustri å bidra til å styrke norsk og europeisk forsvarsevne og motstandskraft. [EØS EFTA-landene har i utgangspunktet ønsket å forhandle om tilknytning innenfor rammene av EØS-avtalen](#), men i den politiske avtalen mellom EU-institusjonene i november 2022 ble det klart at mens EØS EFTA-landenes deltakelse skulle prioriteres, måtte det skje gjennom en internasjonal avtale, ikke gjennom innlemmelse av programmet i EØS-avtalen. Regjeringen har også besluttet å delta i EU-programmene for [felles anskaffelse av ammunisjon \(ASAP\)](#) og [felles anskaffelse av forsvarskapasiteter \(EDIRPA\)](#).

[Gjennom protokoll 31 gis EØS/EFTA-statene anledning til å delta i EU-programmer](#). For Norge har deltakelse i programmene vært regnet som svært viktig, jf. omtale i [«Norge og EØS: Utvikling og erfaringer» \(s. 43\)](#). Norske aktører kan søke om midler og delta i programmene på lik linje med aktører fra EUs medlemsstater. [Norge har positive erfaringer med «retur» ved at EU-midler også tilfaller norske institusjoner](#). Eldring-utvalget omtaler erfaringene med programsamarbeidet slik: «I programsamarbeidet har hovedutfordringen for Norge det siste tiåret vært at viktige beslutninger om programmene, blant annet med konsekvenser for tildeling av midler, fastlegges tidlig i programperioden, kanskje til og med før Norge og de andre EØS/EFTA-statene formelt har tatt stilling til om de ønsker å delta. Det kan føre til at norske aktører ikke får mulighet til å søke midler i første tildelingsrunde, eller hindres av at kriteriene for tildeling ikke tar hensyn til norske forhold. Generelt har imidlertid støtte til norsk deltakelse i prosjekter økt. Dette gjelder spesielt innenfor forskning.» Kapittel 11 omtaler programsamarbeidet nærmere (kapittel 11.5.2), og i tabell 11.1 gis følgende oversikt over programmer som Norge deltar i:

Tabell 11.1 Oversikt over programmer, perioden 2021–2027.

Program	Anslått norsk bidrag 2021–2027 ¹	Totalt budsjett for perioden (anslag for 2021–2027)
Horisont Europa	2,78 mrd. euro	95,5 milliarder euro
Erasmus +	0,85 mrd. euro	28,8 milliarder euro
EUs romprogram	0,42 mrd. euro	14,01 milliarder euro
Det europeiske forsvarsfondet	0,23 mrd. euro	8 milliarder euro
Programmet for et digitalt Europa	0,22 mrd. euro	7,17 milliarder euro
EU4Health	0,10 mrd. euro	5,3 milliarder euro
Programmet for det indre marked	0,07 mrd. euro	4,2 milliarder euro
Programmet for sivil beredskap	0,09 mrd. euro	3,3 milliarder euro
Kreativt Europa	0,06 mrd. euro	2,38 milliarder euro
EUs program for sysselsetting og sosial innovasjon	0,02 mrd. euro	761 millioner euro
InvestEU	-	Ennå ikke besluttet

¹ Beregnet ut fra tall i løpende priser, ikke inflasjons- eller valutakursjustert. Regnskapstall for 2021–2023, foreløpige budsjettall for 2024, anslag basert på proporsjonalitetsfaktor for 2025–2027. Proporsjonalitetsfaktoren er basert på forholdet mellom Norges og EUs BNP. Tallene for 2025–2027 er altså usikre, slik at totaltallene vil bli revidert.

Kilde: EFTA.

For nærmere informasjon om programmene som Norge i dag deltar i, se omtale på [regjeringen.no](https://www.regjeringen.no) (oppdatert 2021). Oversikt over EØS EFTA-statenes deltakelse i EU-programmer for perioden 2021-2027 fremgår [her](#).

Europalov har utarbeidet [informasjon om EU-programmer med norsk deltakelse og foreslåtte programmer med antatt fremtidig norsk deltakelse](#). Her er oversikt over høringer og evalueringer av programmene (kilde: Europalov):

- [Horisont Europa - EUs rammeprogram for forskning og innovasjon \(2021-2027\)](#) - Høring om planlagt midtveiseevaluering igangsatt av Kommisjonen med frist 23.2.2023. Forskningsrådet og Innovasjon Norge viser i [denne presentasjonen fra mars 2024](#) til fremdrift når det gjelder utarbeidelsen av EUs kommende rammeprogram og norsk prosess knyttet til dette. Første norske innspill planlegges i juni 2024.
- [Erasmus+ \(2021-2027\): EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett](#) - Høring om midtveiseevaluering igangsatt av Kommisjonen med frist 8.12.2023. Danmark har utarbeidet [et posisjonsnotat om det kommende Erasmus-programmet for perioden 2028-2034](#).
- [EU-programmet for det indre marked \(2021-2027\)](#) - Høring om initiativet om evaluering av EU-programmet for det indre marked igangsatt av Kommisjonen med frist 31.5.2024.
- [EU-programmet for et digitalt Europa \(2021-2027\)](#) - Omtale publisert av Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet 10.4.2024
- [EU-programmet Kreativt Europa \(2021-2027\)](#) - Høring om initiativet om evaluering igangsatt av Kommisjonen med frist 6.9.2024
- [EUs ordning for sivil beredskap 2021-2027](#) - Meddelelse lagt fram av Kommisjonen 8.2.2023
- [EUs romprogram \(2021-2027\) og EU-byrået for romprogrammet](#) - Notat om planlagt evaluering lagt fram av Kommisjonen med tilbakemeldingsfrist 9.11.2023
- [InvestEU-programmet \(2021-2027\)](#) - Omtale publisert av Nærings- og fiskeridepartementet 28.11.2023
- [Det europeiske solidaritetskorpset \(2021-2027\)](#) - Høring om evaluering igangsatt av Kommisjonen med frist 5.2.2024 ([Island og Liechtenstein deltar i solidaritetskorpset](#))
- [Det europeiske sosialfond pluss \(ESF+\) \(2021-2027\)](#) - Notat om planlagt evaluering lagt fram av Kommisjonen med tilbakemeldingsfrist 13.2.2024

Det kan for øvrig nevnes at Island er med i [LIFE i 2021-2027](#), men regjeringen valgte ikke å prioritere norsk deltakelse i dette programmet, jf. [EØS-notat](#) om saken.

Avtalen om e-handel innenfor rammen av WTO

Under WTOs 11. ministerkonferanse i 2017 gikk 71 medlemsland sammen om å utforske muligheten for fremtidige WTO-forhandlinger om handelsrelaterte aspekter ved e-handel. To år senere, på den tolvte ministerkonferansen i 2019, bekreftet 76 medlemsland i en felles uttalelse sin intensjon om formelt å starte slike forhandlinger. De ønsket å oppnå *“a high standard outcome that builds on existing WTO agreements and frameworks with the participation of as many WTO members as possible”*.

I dag er [90 medlemsland med i forhandlingene](#). [WTO informerer om god fremdrift](#). Vi regner med at det er grunnen til at saken er satt på dagsorden i Stortingets europautvalg. Partene avsluttet de tekniske diskusjonene i april og gikk så inn i *«the final decision-making phase»*. Ifølge WTOs nyhetsmelding var målet å slutføre forhandlingene innen utgangen av mai, og at man i juli vil ta de nødvendige skrittene for å innlemme utfallet i WTO-rammeverket. Juridisk vask av avtalen vil fortsette samtidig med denne prosessen.

Formatet for forhandlingene har vært såkalte [plurilaterale forhandlinger, hvor bare deler av medlemsmassen i WTO deltar, men hvor alle kan bli med underveis og hvor en ferdig avtale i](#)

[utgangspunktet skal kunne omfatte alle](#). Grunnen til formatet har vært at initiativtagerne ikke har sett noen annen mulighet til å starte forhandlinger. Å få med hele medlemsmassen har vist seg umulig siden flere utviklingsland har motsatt seg forhandlinger. De landene som er med i forhandlingene representerer allikevel 90 % av verdenshandelen og inkluderer land som Sør-Korea, Kina, Brasil, Indonesia, Tyrkia, USA, EU og EFTA-landene inkludert Norge. Forhandlingene har vært ledet av Australia, Japan og Singapore.

Blant landene som har motsatt seg forhandlingene er Sør-Afrika og India. I deres øyne vil slike «nye» forhandlinger kunne ta fokus bort fra eksisterende og for dem viktigere forhandlinger hvor fokuset er ment å være på utviklingslandenes interesser (den opprinnelige Doha-runden i WTO). De anser også plurilaterale prosesser å bryte med WTOs viktige konsensusprinsipp, hvor prosesser involverer hele medlemsmassen og baserer seg på enstemmighet. Et annet element er at mange utviklingsland på sikt ønsker å ha mulighet til å innføre tollavgifter på e-handel. I dag eksisterer et midlertidig moratorium mot slike avgifter, som særlig India, Sør-Afrika og Indonesia motvillig har gått med på under ulike ministerkonferanser siden 1998, senest på ministerkonferansen i Abu Dhabi nå i februar/mars. De har ment at et slikt moratorium fratrar dem muligheten for viktige inntektskilder ved e-handel og har ønsket å fase ut moratoriet. På ministerkonferansen tidligere i år ble det også bestemt at moratoriet normalt vil opphøre i 2026, enten innen neste ministerkonferanse det året, eller innen utgangen av mars 2026, avhengig av hva som kommer først. En videreføring av moratoriet vil kreve enstemmighet, eller konsensus i hele medlemsmassen. Uten dette vil det normalt opphøre.

Spørsmålet det internasjonale advokatfirmaet White & Case stiller i en analyse er derfor [om man i de pågående forhandlingene om en e-handelsavtale vil ønske å, eller kunne gjøre et slikt moratorium permanent, og hva det eventuelt vil bety for innlemmelse av en eventuell ny e-handelsavtale i WTO-rammeverket](#). De tre initiativtagerne for forhandlingene - Australia, Japan og Singapore - ønsker å gjøre moratoriet permanent. Innlemmelse av moratoriet skal visstnok støttes av mange, mens andre skal være motvillige til å ta stilling så lenge saken er uløst på multilateralt nivå. Samtidig spekulerer White & Case i om den sterke motstanden som kom til uttrykk mot moratoriet på ministerkonferansen tidligere i år, og muligheten for at moratoriet opphører ved neste korsvei, vil motivere moratoriets tilhengere til å prøve å få et permanent moratorium inn i e-handelsavtalen.

Andre tema som visstnok skal ha vært vanskelige under forhandlingene om en e-handelsavtale skal ha vært regulering av grensekryssende dataflyt, forbud mot krav til datalokalisering og beskyttelse av kildekoder. Visstnok skal USA ha trukket tilbake sin støtte til inkludering av disse temaene i forhandlingene på slutten av 2023.

Mange temaer skal det ifølge White & Case likevel være enighet om, som: *“online consumer protection; electronic signatures and authentication; unsolicited commercial electronic messages – or spam; open government data; electronic contracts; transparency; paperless trading; cybersecurity; open internet access; electronic transaction frameworks; electronic invoicing; single windows for submission of data; and data privacy”*.

Ifølge White & Case knyttes det også spenning til om India og Sør-Afrika, og eventuelt andre utviklingsland, vil motsette seg innlemmelse av en eventuell ny e-handelsavtale i WTO-rammeverket. Å inkludere avtalen i et vedlegg til WTO-avtalen vil kreve konsensus. India og Sør-Afrika har så langt motsatt seg at plurilaterale forhandlinger finner sted under WTO-paraplyen. India motsatte seg tidligere i år også innlemmelse av en plurilateral avtale om investeringstilrettelegging for utvikling i WTOs rammeverk, men gjorde et unntak for en plurilateral avtale om nasjonal regulering av tjenester siden denne bare krevde justering av WTO-medlemmenes bindingslister heller enn vedtak om en ny avtale. White & Case lurer på om noe lignende vil være mulig mht. e-handelsavtalen.

Les mer om utfallet av WTO-ministerkonferansen i Abu Dhabi i februar/mars dette året i [informasjonspakken til Stortingets europautvalg 15. mars](#). Et spørsmål som stilles i noen analyser etter den ministerkonferansen, er [hvorvidt WTO fremdeles kan være relevant, etter en ministerkonferanse med liten fremdrift](#). Tankesmien Hinrich Foundation viser nå til at den litt overraskende fremdriften i e-handelsforhandlingene [kan være et eksempel på at WTO, selv om denne avtalen bare omfatter deler av medlemskapet, fremdeles kan være relevant](#).

Hinrich Foundation stiller allikevel nå spørsmål ved om den nye e-handelsavtalen vil gå bort fra grunnleggende prinsipper i WTO-samarbeidet: *“What is most remarkable is that most of these 90 WTO members now favor keeping the benefits from such an agreement exclusively for those who sign on to it”*. Tankesmien mener å ha forstått, uten å vise til kilder, at flere land nå skal være tilhengere av å gå bort fra bestevilkårsprinsippet i WTO.

Bestevilkårsprinsippet er et ikke-diskrimineringsprinsipp som brukes både innenfor WTO og i andre avtaler mellom land. Kjernen i prinsippet er at et produkt fra et land ikke skal behandles dårligere enn et tilsvarende produkt som er fremstilt i et annet land. Men ifølge Hinrich Foundation skal det nå vurderes om fordelene i en ny e-handelsavtale kun skal gjelde for de som er med i avtalen, altså at vilkårene ikke skal utvides til hele WTO-medlemskapet.

Det vil bli interessant å høre fra utenriksministeren hva partene faktisk har fremforhandlet. Hinrich Foundation viser også selv til at å fravike fra bestevilkårsprinsippet vil skape stor motstand hos de landene som allerede er motstandere av plurilaterale forhandlinger, og at det fremdeles er land - som Indonesia, Brasil og Tyrkia - som er motstandere av å gjøre moratoriet permanent for eksempel. Ifølge tankesmien skal flertallet allikevel ønske å konkludere en e-handelsavtale hvor moratoriet videreføres permanent mellom de partene som signerer avtalen. En delegat skal visstnok ha uttalt at *“Members don’t want MFN [bestevilkårsprinsippet] especially with regard to customs duties. The members are just going to do it. If Indonesia can’t accept a permanent moratorium, too bad. Maybe we don’t have all 90 members on board, but if we have 85, that is still a lot”*.

EU har vært sterk tilhenger at et permanent moratorium. USA har gitt blandede signaler, men skal ifølge Hinrich Foundation være for et permanent moratorium. Kina skal visstnok også nå støtte dette, i motsetning til tidligere posisjoner.

Norske posisjoner

Regjeringen [skriver på sine nettsider \[oppdatert i 2021\] at forhandlingene om e-handel er viktig for å modernisere WTO og for å bevare og videreutvikle det multilaterale handelssystemet](#).

Norges åpne økonomi er allerede godt integrert i den digitale verdensøkonomien. Regjeringen mener det derfor er viktig at nye internasjonale regler om e-handel kommer på plass på en måte som skaper mest mulig forutsigbare rammevilkår og like konkurranseforhold, samtidig som berørte offentlige hensyn er ivaretatt som helse, miljø, arbeidsmiljø og arbeidsmarked, skatt, finansiell stabilitet, personvern og forbrukerbeskyttelse.

For norsk næringsliv, inkludert små og mellomstore bedrifter, vil et oppdatert WTO-regelverk gi mer forutsigbare rammebetingelser på markedet utenfor EØS-området. Regjeringen understreker spesielt at det for norsk næringsliv er viktig å ha muligheten til å overføre data mellom land. Det samme gjelder krav til lokal lagring og/eller bearbeiding av data, der næringslivet har behov for å kunne bearbeide og lagre data der det er mest hensiktsmessig. Uten et internasjonalt regelverk for e-handel vil mulighetene for overføringer, lagring eller bearbeidelse av data kunne variere fra land til land, og endres over tid. Digitaliseringen av bedriftenes forretningsmodeller skaper behov for at mulighetene gis innen rammer som er mest mulig forutsigbare. Det gjør at norske bedrifter kan konkurrere internasjonalt og delta i globale verdikjeder på likeverdige vilkår.

En annen viktig sak for Norge er vern av personopplysninger. Regjeringen skriver at Norge i forhandlingene vil stille strenge krav til sikker lagring og behandling av personopplysninger. Overføring av personopplysninger til tredjeland er i EØS-området begrenset ved at opplysninger bare kan overføres fritt til stater som sikrer et tilstrekkelig beskyttelsesnivå for behandling av slike opplysninger. Dette vil Norge arbeide for at det blir rom for i det nye e-handelsregelverk.

Et tredje viktig element er forbrukerrettigheter. For Norge vil det være viktig at nytt WTO-regelverk ivaretar forbrukerhensyn slik at tilliten som ligger til grunn for den digitale økonomien forblir sterk.

Rettsaker:

Neste møte i EØS-komiteen finner sted 12. juni 2024. Liste med omtale av EU-rettsaker som EØS-komiteen vil kunne fatte beslutninger om på møtet ble oversendt Europautvalget 3. juni. Listen består av 69 rettsaker, hvorav to tilhører gruppe 1 som krever at det tas forbehold om Stortingets samtykke etter EØS-avtalens artikkel 103. Disse vil bli behandlet på ordinær måte i relevant komite når samtykkeproposisjonene legges frem. Vi omtaler samtykkesakene kortfattet her, med basis i Finansdepartementets EØS-notater. For utfyllende informasjon vises det til den kommenterte listen med rettsaker fra Utenriksdepartementet 3. juni.

Gruppe 1 - Rettsaker som krever lov- eller budsjettendring samt rettsaker som krever forskriftsendring som vurderes å gripe vesentlig inn i norsk handlefrihet

Finansdepartementet

[32017R2402](#) *Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2017/2402 av 12. desember 2017 (Verdipapiriseringsforordningen)*

Sammendrag av innhold: Formålet med verdipapiriseringsforordningen er å gi felles regler som skal legge til rette for forsvarlig verdipapirisering, altså konvertering av utlån og andre finansielle eiendeler til omsettelige verdipapirer. Forordningen gjelder for institusjonelle investorer, långivere, spesialforetak for verdipapirisering og kredittinstitusjoner og verdipapirforetak som etablerer verdipapiriseringer. Forordningen gir offentligrettslige regler, det vil si at det er en rekke krav som må være oppfylt for å utføre verdipapirisering, og tilhørende sanksjoner for brudd på kravene.

Den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndighet ([ESMA](#)) har enkelte oppgaver etter forordningen. Verdipapiriseringer i tråd med forordningen skal registreres i et verdipapiriseringsregister. Etter forordningen er ESMA ansvarlig for registreringen av og tilsynet med verdipapiriseringsregistre. ESMA kan blant annet utføre stedlig tilsyn og ved overtredelser ilegge overtredelsesgebyr.

Kompetansen til å registrere og føre tilsyn med eventuelle norske verdipapiriseringsregistre legges i utkastet til EØS-komitébeslutning til EFTAs overvåkningsorgan ESA. Denne tilpasningen er i tråd med EØS-tilpasningen til EUs finanstilsynsbyråstruktur, som Stortinget samtykket til 13. juni 2016 i tråd med forslag i Prop. 100 S (2015–2016). En slik tilpasning vil gi ESA myndighet til å fatte rettslig bindende vedtak med virkning for norske rettssubjekter, dersom det opprettes et verdipapiriseringsregister i Norge. Forordningen gjør endringer i direktivene 2009/65/EF (UCITS), 2009/138/EF (Solvens II) og i forordningene (EF) 1060/2009 (ratingbyråer) og (EU) 648/2012 (EMIR).

Rettslige konsekvenser: Gjennomføringen av forordningen i norsk rett vil kreve endringer i finansforetaksloven med tilhørende forskrifter. Lovendringer som gjennomfører verdipapiriseringsforordningen i finansforetaksloven, er vedtatt i lov 23. april 2021 nr. 22 om endringer i finansforetaksloven mv. (verdipapirisering og kreditorhierarki), men ikke trådt i

kraft. Ettersom gjennomføring av rettsakten krever lovendringer, tas det forbehold om Stortingets samtykke.

Myndighetsoverføring Grunnlovens § 26 annet ledd: EØS-komiteebeslutningen om innlemmelse av verdipapiriseringsforordningen i EØS-avtalen innebærer noe myndighetsoverføring til EFTAs overvåkningsorgan ESA knyttet til registrering og tilsyn med verdipapiriseringsregistre.

Ettersom Grunnloven bygger på en forutsetning om at statsmaktenes kompetanse skal utøves av nasjonale statsorganer, er overføringen av myndighet til ESA vurdert opp mot Grunnloven. Etter sikker konstitusjonell praksis kan Stortinget etter Grunnlovens § 26 annet ledd med alminnelig flertall samtykke til myndighetsoverføring som er «lite inngripende».

Det er imidlertid ingen verdipapiriseringsregistre i Norge, og Finansdepartementet forventer heller ikke at det vil bli etablert noen. Slike registre har betydelige stordriftsfordeler, og det vil være naturlig at det bare er noen få registre i hele Europa. Det er pr. i dag kun to verdipapiriseringsregistre i EU. Myndighetsoverføringen i verdipapiriseringsforordningen har dermed et svært begrenset saklig virkeområde. Det er usikkert om myndigheten som tillegges ESA etter forordningen, overhodet vil bli benyttet overfor norske aktører. De praktiske konsekvensene av myndighetsoverføringen anses derfor som ubetydelige. Myndighetsoverføringen til ESA anses å være av en så begrenset og reelt sett lite praktisk karakter at den vurderes for å være «lite inngripende». Stortingets samtykke kan derfor innhentes etter Grunnlovens § 26 annet ledd.

Økonomiske og administrative konsekvenser: Verdipapirisering skaper nye muligheter for finansiering og risikostyring hos banker, låntakere og investorer. Det vil i seg selv kunne redusere både kreditt- og likviditetsrisiko i det finansielle systemet, også fordi verdipapirisering innebærer mer åpen informasjon om egenskaper ved utlånsporteføljer. Innføringen av det nye regelverket kan innebære risiko. I mange EU-stater har banksystemene vært svekket etter finanskrisen og hatt begrenset utlånskapasitet. I Norge fungerer kredittmarkedet godt, og det har vært en vedvarende høy gjeldsvekst både hos husholdninger og foretak over mange år. Effekten på utlånsvolumet i Norge av tilrettelegging for verdipapirisering vil trolig være begrenset sammenlignet med land der finanssystemet ikke virker like godt. Dersom det nye verdipapiriseringsregelverket likevel skulle bidra til vesentlig endret gjeldsvekst i Norge, kan det bli behov for å tilpasse regulering og andre tiltak som skal sikre en bærekraftig utvikling i kredittmarkedene.

[32021R0557](#) Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2021/557 av 31. mars 2021 (Verdipapiriseringsforordningen: endringsbestemmelser i forbindelse med covid-19-pandemien)

Sammendrag av innhold: Endringsforordningen til verdipapiriseringsforordningen inneholder et nytt rammeverk for såkalt enkel, gjennomsliktig og standardisert verdipapirisering (STS-verdipapirisering) for syntetiske verdipapiriseringer. Endringsforordningen inneholder også regler som skal gjøre det enklere å verdipapirisere misligholdte lån. Formålet med endringene er blant annet å frigjøre utlånskapasitet i banksektoren i forbindelse med gjenoppbyggingen etter covid-19-pandemien.

Rettslige konsekvenser: Gjennomføring av endringsforordningen i norsk rett vil kreve endringer i finansforetaksloven med tilhørende forskrifter. Fordi gjennomføring av EØS-komiteens beslutning krever lovendring, er Stortingets samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nødvendig etter Grunnloven § 26 annet ledd. Finansdepartementet tar sikte på å fremme en Prop. LS hvor endringsforordningen foreslås gjennomført i finansforetaksloven og tilhørende forskrifter, og hvor det bes om Stortingets samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning.

Økonomiske og administrative konsekvenser: Reglene legger til rette for verdipapirisering av porteføljer med misligholdte engasjementer og syntetisk balanse-verdipapirisering. Tilrettelegging for utvidet verdipapirisering med både misligholdte engasjementer og syntetisk STS-verdipapirisering vil øke behovet for oppfølging av informasjonskrav og andre elementer av investorbeskyttelse. Det vil også gjøre det mer krevende for tilsynsmyndighetene å få oversikt over bankenes risiko. Erfaringene med verdipapirisering fra finanskrisen tilsier at regelverket krever særskilt oppfølging.

Kgl. res. om deltakelse i EØS-komiteebeslutningen om innlemmelse av disse to rettsaktene med forbehold om Stortingets samtykke ble fremmet i [statsråd 19. april](#). Rettsakter i gruppe 2 (under Finansdepartementet) hvis ikrafttredelse må skje samtidig med eller etter 32017R2402 og 32021R0557 er listet opp nedenfor.

Gruppe 2 - Rettsakter som krever forskriftsendring som ikke griper vesentlig inn i norsk handlefrihet og rettsakter som ikke har konsekvenser for norsk lovgivning

Finansdepartementet

Dette gjelder (jf. brev fra Utenriksdepartementet): [32024R0584](#), [32017R2401](#), [32018R1221](#), [32021R0558](#), [32019R0885](#), [32019R1851](#), [32020R0447](#), [32020R0448](#), [32020R1224](#), [32020R1225](#), [32020R1226](#), [32020R1227](#), [32020R1228](#), [32020R1229](#), [32020R1230](#), [32020R1732](#), [32021R1415](#), [32022R1929](#), [32023R2175](#) og [32022R1301](#).

For fire øvrige rettsakter under Finansdepartementets område vil ikrafttredelsesdato være knytte til ikrafttredelse av [europaparlaments- og rådsforordning \(EU\) 2019/1238 av 20. juni 2019 om et felleseuropeisk individuelt pensjonsprodukt \(PEPP\)](#). Denne rettsakten ble innlemmet i EØS-avtalen 15. mars 2024 med konstitusjonelle forbehold.